

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI**

SOSYAL BİLGİLER DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(4, 5, 6 VE 7. SINIFLAR)

**TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ**

2024

5. SINIF

1. ÖĞRENME ALANI: BİRLİKTE YAŞAMAK

Bu öğrenme alanında öğrencilerin aile ve yakın çevresindeki gruplara, bu gruplardaki rollerine, bu rollere ait hak ve sorumluluklarına, farklı kültürlerle ait özelliklere, bu özelliklere saygı duymanın toplumsal birlik açısından önemine, yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlamanın toplumsal birliği sürdürmeye etkisine yönelik bilgi ve beceriler kazanması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 16

**ALAN
BECERİLERİ** SBAB5. Sosyal Katılım (SB.5.1.3)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.4. Çözümleme (SB.5.1.1)
KB2.14. Yorumlama (SB.5.1.2)

EĞİLİMLER E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E2.3. Girişkenlik, E3.3. Yaratıcılık, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık, SDB3.2. Esneklik, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D15. Sevgi, D16. Sorumluluk, D.19 Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** KB2.5. Sınıflama, KB2.7. Karşılaştırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

- SB.5.1.1. Dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri çözümleyebilme
- Dâhil olduğu grupları ve bu gruplardaki rollerini belirler.*
 - Dâhil olduğu gruplar ile bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkileri belirler.*
- SB.5.1.2. Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yorumlayabilme
- Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini örnekler üzerinden belirler.*
 - Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.*
 - Kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisini ifade eder.*
- SB.5.1.3. Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine katkı sağlayabilme
- Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerini sorgular.*
 - Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için birlikte çalışabileceği grup üyeleriyle iletişim kurar.*
 - Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için görev paylaşımında bulunur.*
 - Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri için fikir üretir.*
 - Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin üretilen fikirleri müzakere eder.*
 - Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin üretilen fikri uygulamak için eyleme geçer.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Gruplar ve Roller
Kültürel Özelliklere Saygı ve Birlikte Yaşama Kültürü
Yardımlaşma ve Dayanışma Faaliyetlerinin Toplumsal Birliğe Etkisi

Anahtar Kavramlar

birlik ve beraberlik, dayanışma, grup, hak, kültür, rol, saygı, sorumluluk, STK, yardımlaşma

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları; karşılaştırma tablosu, gözlem formu, değerlendirme ölçeği, kontrol listesi, anekdot kaydı, analitik dereceli puanlama anahtarı, çalışma yaprakları ve performans görevi ile değerlendirilebilir.

Performans görevi: Sosyal sorumluluk projesi gerçekleştirme ve bu süreç sonunda broşürler ve videoların oluşturulmasına yönelik görevdir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin grup çalışması, rol, iletişim, iş birliği, hak, sorumluluk, kültür, yardımlaşma ve dayanışma kavramlarına ait temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilere grup ve rol kavramına ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

Kültür kavramı ile çağrışım yapan kelimelere örnekler vermeleri istenir.

Yardımlaşma ve dayanışma kavramlarına ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

Köprü Kurma Öğrencilere ilkökulda hangi gruplara dâhil oldukları ve bu gruplardaki rollerinin ne olduğu sorulur.

Yakın çevrelerinde kendi kültüründen farklı bir dil, kıyafet, yemek, kutlama töreni gibi kültürel öğelere sahip olan insanlar veya toplumlar ile karşılaşabileceği ifade edilir. Varsa buna dair örnekler vermeleri istenir. Bu kültürel özelliklere ilişkin neler düşündükleri ve hissettikleri sorulur.

Öğrencilerden yakın çevrelerinde gözlemledikleri toplumsal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine örnekler vermeleri istenir. Kendi okullarında düzenlenebilecek bir yardım kampanyasının amacının ve toplumsal faydalarının neler olabileceği sorulur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SB.5.1.1

Öğrencilerden yakın çevrede, okulda ve sınıfta dâhil oldukları grupları belirlemeleri istenir. Her öğrencinin bu gruplardaki rollerini yazılı olarak listelemeleri sağlanır. Öğrencinin ortaokula başlamasıyla burada yer alabileceği gruplardaki değişimlere ve bu gruplardaki rollerine de vurgu yapılır.

Listede yer alan gruplardaki rolleri ile bu rollerin getirdiği hak ve sorumlulukları tartışmaları sağlanır. Bu süreçte akvaryum ve küçük grup tartışma teknikleri kullanılabilir. Dâhil oldukları gruplardaki rollere ilişkin hak ve sorumlulukların benzerlik-farklılık açısından karşılaştırılması sağlanır (**SDB2.3**). Elde edilen bilgiler, karşılaştırma tablosuna kaydedilir (**KB2.7, OB1**). Sınıftaki öğrenciler; aile, komşuluk, arkadaş, okul ve sosyal sorumluluk grupları olmak üzere beş gruba ayrılır. Aile grubunda çocuk rolü ile beraber kardeş, abla ya da ağabey; komşuluk grubunda arkadaş, oyun arkadaşı, komşusuna yardım eden çocuk; arkadaş grubunda arkadaş, lider, ara bulucu; okul grubunda akran öğretiminde öğretici, sınıf başkanı, nöbetçi; sosyal sorumluluk gruplarında gönüllü, yönetici, kampanya sorumlusu rollerine ilişkin daha önceden hazırlanmış rol kartları gruplara dağıtılır. Grup çalışması yoluyla (**SDB2.1**) dâhil olunan gruplardaki rollere ilişkin canlandırmalar yapılır (**E2.1, E2.2, E2.3**). Canlandırma sonrası gruplarda üstlenilen roller ile hak ve sorumluluklara ait duygu ve düşünceler ifade edilir (**SDB2.3**). Canlandırma süreci; gözlem formu, derecelendirme ölçeği veya kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir. Canlandırma sonunda öğrenciler dâhil olunan gruplar ile bu gruplardaki rolleri arasındaki ilişkiyi yazılı, sözlü veya görsel olarak ifade eder. Süreç içerisinde sorumluluk değeri üzerinde durularak öğrencilere görev bilinci kazandıracak çalışmalar yaptırılır (**D16.3**).

SB.5.1.2

Öğrencilere ülkemizin, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nin ve farklı ülkelerin kültürel özelliklerine ilişkin yazılı ve görsel kaynaklar sunulur (**OB1, OB4**). Dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (**OB2**). Sunulan kaynaklar üzerinden kendi kültürümüze ve farklı kültürlerle ait sanat, müzik, yemek, giyim, kutlama, gelenek ve göreneklere yönelik özellikler öğrenciler tarafından incelenir. Belirlenen kültürel öğeler sınıflandırma tablosuna kaydedilir (**KB2.5**). Ülkemizin, KKTC'nin ve farklı ülkelerin kültürel özellikleri, benzerlik ve farklılık açısından karşılaştırılır (**KB2.7**). Bu bağlamda KKTC ile aramızdaki benzerlikler, tarihi ve kültürel bağlar açısından ele alınır. Örnek olaylar üzerinden farklı kültürel özelliklere sahip insanların bir araya gelmesini gerektiren durumlar sorgulanır (**SDB2.3**). Öğrenciler, her grupta eşit sayıda öğrenci olacak şekilde gruplara ayrılır ve bu gruplara örnek olaylardan hareketle benzer durumları içeren senaryolar verilir. Öğrencilerden senaryolardaki durumu el kuklaları ile canlandırmaları istenir. Bu süreçte ipli kukla, siyah gölge oyunu ya da tiyatro kuklası tekniklerinden de yararlanılabilir (**E2.1, E2.2, E2.3, SDB2.2**). Canlandırılan durumlardan hareketle kültürel özelliklere saygı duymanın önemini ve insanları farklılıklarıyla kabul etmenin gerekliliği ortaya konulur (**D15.1**).

Gruplardan kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisine yönelik yazılı, görsel veya dijital ürünler ortaya koymaları istenir.

Sürecin tamamında elde edilen bilgilerden ve farkındalıklardan yola çıkarak kültürel özelliklere saygı duymanın birlikte yaşamaya etkisi öğrenciler tarafından açıklanır (**SDB3.3**). Sürecin değerlendirilmesinde çalışma yaprağı kullanılır. Süreç içerisinde vatanseverlik değeri bağlamında kültürel mirasın tanınması ve gelecek nesillere aktarılmasının önemi üzerinde durulur (**D19.3**). Ayrıca farklı toplumların kültürlerine saygılı olmanın gereği ve öneminin de farkına varır (**OB6**).

SB.5.1.3

Yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin örnekler incelenir (**OB1,OB4**). Süreçte dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (**OB2**). Öğrencilerden yapılan incelemelerden hareketle yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin günlük hayattan ve yakın çevreden örnekler vermeleri istenir. Yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinin toplumsal birliği sürdürmeye etkisi, örnek olay yöntemiyle sorgulanır. Öğrenciler toplumsal birliği sürdürmeyi etkileyen yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Toplumsal birliği sürdürmeye yönelik yardımlaşma ve dayanışmayı desteklemek amacıyla performans görevi kapsamında sosyal sorumluluk projesi hazırlamak için sınıftaki öğrenciler gruplara ayrılır (**SDB2.2**).

Oluşturulan gruplarda, yapılacak sosyal sorumluluk projesi ile ilgili görev paylaşımı yapılır. Her gruba ayrı bir görev düşecek şekilde “yönetici, ihtiyaç saptama, kaynak belirleyici, kampanya sorumlusu, faaliyet yürütücüleri” olmak üzere grupların belirlenen görevlerden birini seçmeleri sağlanır (**SDB2.2**).

MEB’e bağlı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmış örnek projeler incelenir. Bu incelemelerden, kendi deneyimlerinden ve yakın çevresinden edindiği bilgilerden yola çıkarak öğrencilerden çocuklar, yaşlılar veya okullara yönelik sosyal sorumluluk proje fikirleri üretmeleri istenir (**E3.3, E3.11, SDB3.2**).

Ortaya çıkan fikirler sınıf içerisinde müzakere edilir (**SDB2.2**). Üretilen fikirlerin güçlü ve zayıf yönleri “Güçlü ve Zayıf Yönler” tablosu doldurularak belirlenir. Fikirlerin zayıf yönlerini güçlendirmek için grup üyeleri tarafından alternatif çözümler geliştirilir. Müzakere sürecinin değerlendirilmesinde gözlem formu, kontrol listesi, anekdot kaydı gibi araçlar kullanılabilir.

Süreç içerisinde oluşturulan gruplar ve grupların görevleri dikkate alınarak ortaya çıkan fikirlerden biri sınıfın ortak kararıyla seçilir ve uygulanmak üzere tasarıya dönüştürülür. Gruplar tarafından süreçte aldıkları görevler yerine getirilerek veli ve okul idaresi gözetiminde tasarı bir sosyal sorumluluk projesi olarak eyleme dönüştürülür (**OB6, E2.2, E2.3**). Yapılan proje ile sorumluluk değeri vurgulanarak topluma karşı görevleri yerine getirmenin önemi üzerinde de durulur (**D16.2**). Grupların çalışma süreçlerini yansıtan ve faaliyetlerini tanıtan broşürler, sürece dair videolar okul içerisinde paylaşılır. Sınıfta sosyal medya panosu oluşturulur (**E3.3, E3.11**). Yapılan çalışmalar esnasında yardımseverlik değeri vurgulanarak dayanışmanın, fedakârlık yapmanın ve iyiliksever olmanın önemi açıklanır (**D20.3**). Çalışmalar okul gazetesi veya yerel medyada yayımlanır. Proje süreci, analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden farklı ülkelerdeki akranlarının yakın çevrelerinde, okullarında ve sınıflarında dâhil oldukları gruplar ve bu gruplardaki rollerine ilişkin bilgi toplanması istenebilir. Kendi dâhil olduğu gruplar ve rolleri, diğer ülkelerdeki grup ve roller ile karşılaştırabilir. Elde edilen bilgilerden yola çıkılarak dâhil olmak istenen özgün bir grup fikri oluşturulabilir.

Merak edilen bir ülkenin kültürel özelliklerine yönelik yapılacak araştırma sonucunda ulaşılan görsellerle bir kolaj çalışması hazırlanabilir. Hazırlanan kolaj çalışmaları okul sergisi ile sunulabilir.

Toplumsal birliği sürdürmek amacıyla yardımlaşma ve dayanışmaya yönelik bir öneri uygulanmak üzere ilgili kurum, kuruluş veya STK'ye sunulabilir.

Destekleme Öğrencilerden dâhil olunan gruplar ve bu gruplardaki rollerin listelenmesi istenebilir. Görseller ya da yazılı ifadelerden yola çıkılarak grup ve rol kavramlarının eşleştirilmesi istenebilir. Kısa cevaplı sorular veya eşleştirme kartları aracılığıyla rollerinin ve sorumluluklarının bulunması sağlanabilir. Öğrencilerden dâhil oldukları gruplarda kendilerine verilen rollere ilişkin canlandırmalar yapmaları istenebilir.

Günlük yaşamda karşılaşılan farklı kültürel öğelere örnekler verilebilir. Görseller üzerinden kültürel öğelerin sınıflandırılması istenebilir.

STK'lerin çalışma alanlarını bulmaya yönelik görsel eşleştirme etkinlikleri yapılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF

2. ÖĞRENME ALANI: EVİMİZ DÜNYA

Bu öğrenme alanında öğrencilerin yaşadıkları ilin göreceli konum özellikleri, yaşadıkları ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimler, yaşadıkları ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik yapılması gerekenler ve ülkemize kara sınırı olan komşu devletlerin temel özellikleri ile ilgili bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 22

**ALAN
BECERİLERİ**

SBAB7. Mekânsal Düşünme (SBAB7.1. Konum Algılama)(SB.5.2.1)

SBAB4. Değişim ve Sürekliliği Algılama (SBAB4.2. Değişim ve Sürekliliği Neden ve Sonuçlarıyla Yorumlama)(SB.5.2.2)

SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.5 Fikri Eyleme Dönüştürme)(SB.5.2.3)

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.6. Bilgi Toplama (SB.5.2.4)

EĞİLİMLER

E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.7. Sistematiğe Olma, E.3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D5. Duyarlılık, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Görsel Sanatlar, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

KB2.6. Bilgi Toplama

KB2.7. Karşılaştırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SB.5.2.1. Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirleyebilme

- a) Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini belirler.
- b) Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini görselleştirir.
- c) Yaşadığı ilin göreceli konum özelliklerini özetler.

SB.5.2.2. Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevredeki değişimi neden ve sonuçlarıyla yorumlayabilme

- a) Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrenin değişimine neden olan unsurları inceler.
- b) Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrenin değişiminden etkilenen unsurları inceler.
- c) Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimin etkilerini sorgular.
- ç) Yaşadığı ilde doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarını elde ettiği bilgilere dayanarak ifade eder.

SB.5.2.3. Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlikleri düzenleyebilme

- a) Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik farkındalık etkinlik planı yapar.
- b) Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik hazırladığı farkındalık etkinliğini uygular.
- c) Yaşadığı ilde meydana gelebilecek afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik hazırladığı farkındalık etkinliğini değerlendirir.

SB.5.2.4. Ülkemize komşu devletler hakkında bilgi toplayabilme

- a) Ülkemize komşu devletlerle ilgili bilgilere ulaşmak amacıyla kullanacağı kaynakları belirler.
- b) Ülkemize komşu devletlerle ilgili bilgileri belirlediği kaynaklardan bulur.
- c) Ülkemize komşu devletlerle ilgili belirlediği kaynaklardan edindiği bilgileri doğrular.
- ç) Ülkemize komşu devletlerle ilgili belirlediği kaynaklardan edindiği bilgileri kaydeder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Yaşadığı İlin Göreceli Konumu

Yaşadığı İlde Doğal ve Beşerî Çevredeki Değişim

Yaşadığı İlde Meydana Gelebilecek Afetlerin Etkileri

Ülkemize Komşu Devletler

Anahtar Kavramlar

AFAD, afet, beşerî çevre, coğrafya, doğal çevre, göreceli konum, komşu devlet, sınır

ÖĞRENME

KANITLARI

(Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları; gözlem formu, kontrol listesi, derecelendirme ölçeği, karşılaştırma tablosu, balık kılçığı, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ve performans görevi kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans Görevi: Afet etkinlik planı hazırlama, bu planları görsel içeriklere dönüştürme ve ülke tanıtım kartı hazırlamaya yönelik görevdir.

Performans Görevi: Komşu devletleri tanıtan afiş tasarımı görevidir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin konum ve yön bulma becerilerine sahip olduğu, harita çeşitlerini tanıdıkları, yaşadığı yerdeki doğal çevre ve insan arasındaki ilişkilere örnek verebileceği, yaşadıkları yerdeki afetlerin neler olduğu ve etkilerini azaltma konusunda yapılabilecekleri ilişkin temel bilgilere sahip olduğu kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin; konumlarını belirleme ve yön bulmaya, harita çeşitlerine ve haritaların temel özelliklerine ilişkin bilgileri açık uçlu sorular sorularak değerlendirilir.

Öğrencilerden doğal çevre unsurlarına örnek vermeleri istenir.

Öğrencilere "Herhangi bir afetle ilgili bir uyarı geldiği zaman ne yapacağınızı biliyor musunuz? Yaşadığınız ilde görülme ihtimali olan afetlerin neler olduğunu biliyor musunuz?" gibi sorular sorulur.

Köprü Kurma Şehirlerimizin doğal ve tarihî güzellikleri, konumları, ekonomik ve ulaşım koşulları bakımından benzer ve birbirinden farklı birçok özelliğe sahip olduğuna dikkat çekilir. Öğrencilere yaşadıkları il ile ilgili bu özelliklerden hangilerini bildiklerine dair açık uçlu sorular sorulur.

Öğrencilerin gözlem yaparak veya aile büyüklerine sorarak yaşadığı çevrede meydana gelen değişimlerin neler olduğunu sorgulaması sağlanır. Öğrencilerden tespit ettikleri değişimleri gruplandırmaları istenir.

Öğrencilere "Deprem değil ihmal öldürür." sözünden yola çıkarak yaşadığı yerde görülebilecek afetlere karşı alınabilecek bireysel ve toplumsal önlemlerin neler olabileceğine dair açık uçlu sorular sorulur.

Bağımsızlık sembollerine saygı duyma hakkında tarihten örnekler verilerek öğrencilere bu örnekler hakkındaki düşünceleri sorulur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SB.5.2.1

Öğrencilerin yazılı ve görsel kaynaklardaki örnekleri inceleyerek yaşadıkları ilin göreceli konum özelliklerini belirlemeleri sağlanır (**OB1, OB4**). Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (**OB2**). Öğrencilerden verilen kaynaklardan hareketle yaşadıkları ilin başlıca yeryüzü şekilleri, su kaynakları, komşuları, önemli tarihî mekânlarına ilişkin örnekler vermeleri istenir. Bu bağlamda yaşadığı ildeki doğal ve tarihi güzellikleri korumanın önemi vurgulanır (**D19.3**).

Öğrencilerin, yaşadıkları ilin göreceli konum özelliklerini tablo, Türkiye Dilsiz Mülki İdare Haritası veya görsellerle desteklenmiş bilgi kartlarından birini hazırlayarak görselleştirmeleri sağlanır (**E3.3**). Oluşturulan tablo, Türkiye Dilsiz Mülki İdare Haritası veya görsellerle desteklenmiş bilgi kartlarının değerlendirilmesi için derecelendirme ölçeğinden yararlanılabilir.

Öğrencilerden kaynaklardan ve yapılan görselleştirmelerden yola çıkarak yaşadıkları ilin göreceli konum özelliklerini sözlü sunum olarak özetlemeleri istenir (**SDB2.1, OB1**). Öğrencilerin sunumları gözlem formu veya kontrol listeleri ile değerlendirilebilir.

SB.5.2.2

Öğrenciler, yaşadıkları ilde bulunan doğal ve beşerî çevrede geçmişten günümüze meydana gelen değişimleri fotoğraflar, resimler, gazete haberleri, hava fotoğrafları, şehir haritaları, şehir planları, sözlü tarih görüşmeleri üzerinden inceler ve değişime neden olan unsurları belirler (**KB2.6, OB1, OB4, E3.2**). Bu süreçte yıllara göre doğal ve beşerî çevredeki değişimi gösteren dijital uygulamalar da kullanılabilir (**OB2**). Yaşadıkları ilde doğal ve beşerî çevrede değişen ve değişmeyen unsurlar büyük grup tartışmasıyla belirlenir. Öğrenci cevapları tahtaya yazılarak değişen ve değişmeyen unsurlarla ilgili karşılaştırma tablosu oluşturulur (**KB2.7, OB7**).

Verilen kaynaklar üzerinden öğrencilerin yaşadıkları ilde bulunan doğal ve beşerî çevrede

geçmişten günümüze meydana gelen değişimin etkilediği unsurlardan su kaynakları, bitki örtüsü varlığı, arazi kullanımı, yerleşim alanları, ulaşım sistemleri ve nüfus özelliklerini incelemeleri istenir **(E3.4, SDB2.1, OB4)**.

Öğrencilerin yaşadıkları ilde bulunan doğal ve beşerî çevrede geçmişten günümüze meydana gelen değişimin su kaynaklarına, bitki örtüsü varlığına, arazi kullanımına, yerleşim alanlarına, ulaşım sistemlerine ve nüfus özelliklerine olan etkisini sorgulamaları sağlanır. Öğrencilerden yaşadıkları ildeki doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimlerin etkileri ile ilgili merak ettikleri soruları sormaları istenir **(E3.8)**.

Öğrenciler verilen kaynakları tekrar inceleyerek merak ettikleri sorular doğrultusunda yaşadıkları ilde bulunan doğal ve beşerî çevrede geçmişten günümüze meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarını ifade eder. Bu süreçte öğrencilerden yaşadığı ilde bulunan doğal ve beşerî çevrede meydana gelen değişimin sonuçlarını altı şapkalı düşünme tekniği ile ifade etmeleri istenebilir **(SDB3.3)**. Ayrıca gelecek nesillere daha temiz bir çevre bırakmak için su kaynakları, bitki örtüsü varlığı veya yerleşim alanları gibi çevresel faktörlerin korunması konusunda çaba harcamanın önemine değinilir **(D18.3)**. Öğrenciler, bireysel veya grup hâlinde yaşadıkları ildeki doğal ve beşerî çevrede geçmişten günümüze meydana gelen değişimin neden ve sonuçlarını balık kılıcı diyagramında yazılı olarak ifade eder **(SDB2.1)**. Balık kılıcı diyagramları dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilir.

SB.5.2.3

Verilen yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden yaşanan ildeki doğa olaylarının insanların etkisi ile afete dönüşme riskleri öğrenciler tarafından belirlenir **(OB1, OB4)**. Bu süreçte dijital kaynaklardan, örnek olaylardan ve AFAD İl Afet Risk Azaltma Planı'ndan yararlanılabilir **(OB2, SDB2.2, E3.7)**. Öğrencilerden performans görevi kapsamında afetlerin etkilerini azaltmak amacıyla afet öncesi yapılması gerekenlere yönelik duyarlılık değeri kapsamında grup çalışması yoluyla bir farkındalık etkinlik planı hazırlamaları istenir **(D5.3)**. Farkındalık etkinlik planlarının tasarımında, afet bilincine sahip olmanın afetlerin etkilerini azaltmadaki rolünü göz önünde bulundurmaları vurgulanır **(SDB2.2, E3.7)**.

Gruplar tarafından hazırlanan farkındalık etkinlikleri ile ilgili sunum, resim, afiş veya posterler hazırlanır. Bunlar sınıf ortamı, çevrim içi ortamlar, okul panoları, okul bahçesi veya koridorunda paylaşılır ve uygun ortamlarda uygulanır **(SDB2.1, SDB2.2.)**. Bu süreçte afet ve acil durumlarda bilgi kirliliğini önlemek amacıyla güvenilir bilgi kaynaklarının neler olduğu açıklanır.

Gruplara afet farkındalık etkinliklerine yönelik öğretmenleri ya da akranları tarafından yazılı veya sözlü olarak geri bildirimler verilir. Bu bildirimler doğrultusunda gruplar tarafından yeniden düzenlenen farkındalık etkinlikleri **(SDB2.1)** bütüncül dereceli puanlama anahtarı veya derecelendirme ölçeğiyle değerlendirilebilir.

SB.5.2.4

Kara sınırimız olan komşu devletlerle ilgili bilgilere ulaşmak için kullanılacak yazılı ve görsel kaynaklar öğretmen rehberliğinde belirlenir **(OB1, OB4)**. Bu amaçla ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir **(OB2)**.

Öğretmen tarafından bağımsızlık sembollerine ilişkin açıklamalar yapılır. Bu süreçte ülkemizin bağımsızlık sembollerine değinilir. Belirlenen kaynaklar üzerinden öğrenciler tarafından kara sınır komşumuz olan devletlerin başkentleri, bağımsızlık sembolleri ve ülkemize göre konumlarına ilişkin bilgiler bulunur **(OB1, OB4)**. Yunanistan, Bulgaristan, Suriye ve Gürcistan'ın denizden de sınır komşumuz olduğu vurgusu yapılır. Vatanseverlik değeri kapsamında bireyin ülkesinin sınırlarını ve sınır komşularını tanımanın önemi vurgulanır **(D19.3)**.

Öğrencilerden kara sınırimız olan komşu devletlerle ilgili ulaşılan bilgileri farklı türden en az üç kaynakla karşılaştırarak doğrulamaları istenir **(E3.10)**.

Öğrencilerden performans görevi olarak bireysel veya grup hâlinde komşu devletleri tanıtan afiş hazırlamaları ve bu afişleri kullanarak komşu devletleri tanıtan kısa sunumlar yapmaları istenir **(SDB2.2)**. Hazırlanan afişler bütüncül dereceli puanlama anahtarı veya derecelendirme ölçekleriyle değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden yaşadıkları ilden farklı bir ilin göreceli konum özelliklerini yazılı ve görsel kaynaklarla incelemeleri istenir. Ayrıca öğrenciler öğretmen rehberliğinde dijital kaynakları da inceleyebilir. Öğrenciler tarafından bu iki ilin benzer ve farklı özelliklerine dair yazılı, görsel veya dijital bir ürün oluşturulabilir.

Mevcut verilerden yola çıkılarak yaşadıkları ilde gelecekte doğal ve beşerî çevrede meydana gelebilecek değişimlerle ilgili öğrenciler tarafından öngörülere dayalı bir rapor oluşturulabilir.

Öğrencilerden yaşadıkları ilde afetlerle ilgili faaliyetler gösteren resmî kurum ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını araştırmaları istenebilir. Araştırmalardan elde edilen bilgiler resim, afiş ya da poster olarak sunulabilir.

Öğrencilerden deniz sınırimız olan komşu devletlerden birini seçerek bu ülkeye dair merak ettiklerini araştırmaları ve araştırma sonuçlarına ilişkin yazılı ya da görsel bir ürün oluşturmaları istenebilir.

Destekleme Öğrencilerden yaşadıkları il sınırına komşu olan illeri sıralamaları istenebilir.

Öğrencilerden yaşadıkları ilin eski ve yeni fotoğraflarını doğal ve beşerî çevrede meydana gelen benzerlik ve farklılıklar açısından karşılaştırmaları istenebilir.

Öğrencilerden yaşadıkları ili etkileyebilecek afetlerle ilgili bilgilerini yazılı veya sözlü olarak paylaşmaları istenebilir.

Öğrencilerden Dilsiz Komşu Ülkeler Haritası üzerinde kara sınırimız olan komşu devletleri farklı renkte boyamaları ve bu devletlerin isimlerini harita üzerine yazmaları istenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF

3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin ortak miras öğeleri ve ortak mirasın korunmasının önemi, Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerindeki sosyal hayat, Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkıları ile ilgili bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 18

ALAN**BECERİLERİ**

SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma(SBAB2.6. Kanıta Dayalı Ürün Oluşturma ve Paylaşma)(SB.5.3.1)

SBAB3. Tarihsel Empati (SB.5.3.2)

KAVRAMSAL**BECERİLER**

KB2.7. Karşılaştırma(SB.5.3.3)

EĞİLİMLER

E1.1. Merak, E2.1. Empati, E2.2. Sorumluluk, E3.2. Odaklanma, E3.3. Yaratıcılık, E3.6. Analitik Düşünme, E3.7. Sistematiğe Olma, E3.8. Soru Sorma, E3.10. Eleştirel Bakma

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER****Sosyal-Duygusal****Öğrenme Becerileri**

SDB2.1. İletişim, SDB3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler

D15. Sevgi, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB5. Kültür Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Görsel Sanatlar, Türkçe

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

-

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

- SB.5.3.1. Yaşadığı ildeki ortak miras öğelerine ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme
- Yaşadığı ildeki somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinden hareketle ortak mirasın önemi hakkında çıkarım yapar.
 - Yapılan çıkarımlardan hareketle ortak mirasın önemini açıklayan bir ürün oluşturur.
 - Ortak mirasın önemi hakkında çıkarımlarına dayalı olarak oluşturduğu ürünü paylaşır.
- SB.5.3.2. Anadolu'da ilk yerleşimleri kuran toplumların sosyal hayatlarına yönelik bakış açısı geliştirebilme
- Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarına ilişkin kaynakları inceler.
 - Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşimlerin özelliklerine ilişkin kaynaklardan edindiği bilgileri ifade eder.
 - Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayat unsurlarını günümüzdeki sosyal hayat unsurları ile karşılaştırır.
 - Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarını dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak açıklar.
 - Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerdeki toplumların sosyal hayatlarına yönelik çıkarımda bulunur.
 - Çıkarımlarına dayanarak Anadolu'da kurulmuş ilk yerleşmelerde yaşayan toplumların sosyal hayatları ile ilgili bakış açısını kendi ifadeleriyle yansıtır.
- SB.5.3.3. Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını karşılaştırabilme
- Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarını belirler.
 - Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarının benzerliklerini listeler.
 - Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarının farklılıklarını listeler.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Ortak Miras Öğeleri
Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri
Anadolu'nun İlk Yerleşim Yerlerinde Sosyal Hayat
Mezopotamya ve Anadolu Medeniyetlerinin Ortak Mirasa Katkıları

Anahtar Kavramlar

avcı-toplayıcı toplum, medeniyet, milat, ortak miras, UNESCO, yerleşik hayat

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları; gözlem formu, kontrol listesi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği, karşılaştırma tablosu, infografik ve performans görevi kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi: Yaşadıkları ildeki somut ve somut olmayan kültürel miras öğelerinin önemine ilişkin olarak afiş, poster veya broşür hazırlama görevidir.

Performans Görevi: Anadolu'da ilk yerleşmelerde yaşamış olan insanlara ve yaşantılarına ilişkin görüşlerini yazılı veya görsel olarak ifade etmelerine yönelik görevdir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin kültür, ortak miras gibi kavramları bildiği kabul edilmektedir. İnsanların sosyal hayatlarında temel ihtiyaçlarını giderebilmek için üretim ve tüketim yaptıkları hakkında öğrencilerin bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir. Öğrencilerin Anadolu Yarımadası ile Dicle ve Fırat nehirlerinin haritadaki konumunu bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerin kültür, ortak miras kavramları hakkında neler bildiklerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorular sorulur. Öğrencilerden geçmişte yaşamış toplulukların temel ihtiyaçlarını (beslenme, barınma vb.) nasıl gidermiş olabileceklerine örnekler vermeleri istenir. Öğrencilerin bu toplulukların yaşam alanlarına ait arkeolojik kazılar hakkında neler bildiği sorulur. Öğrencilerden Anadolu Yarımadası ile Dicle ve Fırat nehirleri arasında kalan bölgeyi harita üzerinde göstermeleri istenir.

Köprü Kurma Öğrencilere “Yaşadığınız ilde bildiğiniz veya ailenizle ziyaret ettiğiniz tarihî mekânlara örnekler verebilir misiniz?”, “Tarihî eser niteliğinde yapılara örnek verebilir misiniz?”, “Geçmişten günümüze ulaşan tarihî nesnelere ne gibi örnekler verebiliriz?” soruları yöneltilir. Öğrencilere insanların geçmişte yaşam alanı olarak nereleri tercih ettiğine ve tercih ettikleri yaşam alanında ne gibi özellikler olmasını önemsediklerine yönelik açık uçlu sorular sorulur. Öğrencilere “Tekerlek günlük hayatımızda hangi alanlarda kullanılıyor?”, “Yazı olmasaydı hayatımız nasıl olurdu?”, “Paranın kullanılmadığı bir hayatta ihtiyaçlarımızı nasıl giderirdik?” gibi sorular sorulur.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SB.5.3.1

Verilen yazılı ve görsel kaynaklardan “Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Dünya Mirası Listesi”nde yer alan somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri dünyadan ve Türkiye’den örnekler kapsamında öğrenciler tarafından incelenir (**OB1, OB4**). Ayrıca dijital kaynaklar da kullanılabilir (**OB2**). Kaynaklardan yararlanılarak büyük grup tartışması ile ortak miras öğelerinin önemine dair öğrencilerin çıkarımda bulunmaları ve çıkarımlarını sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Öğrencilerden yaşadıkları ilde bulunan ve ortak miras kapsamında değerlendirilebilecek öğelerden “UNESCO Dünya Mirası Listesi”ne girmesini istedikleri öğeleri gerekçeleriyle sıralamaları istenir. Öğrencilerin çevrelerindeki ortak miras öğelerini fark etmeleri ve bu öğelerin korunmasına yönelik gerekçeler üretmeleri aşamasında ortak mirasın korunmasında duyarlı davranmanın önemine yönelik açıklamalarda bulunulur (**D15.2, SDB3.3, OB5**).

Öğrencilerden yaşadıkları ildeki ortak miras öğelerinin önemine ilişkin performans görevi olarak afiş, poster veya broşür hazırlamaları istenir.

Hazırlanan ürünler okulda sergilenir. Ürünler bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir (**E2.2, E3.2, E3.3, OB4**).

SB.5.3.2

Bir tarih şeridi üzerinde MÖ, Milat, MS kavramları açıklanarak öğrencilerin bu kavramları somutlaştırması sağlanır. Göbeklitepe’ye ait arkeolojik kazı görselleri öğrencilere incelenir. Yapılan incelemeden yola çıkarak arkeoloji, arkeolojik kazı ve höyük kavramları açıklanır. Bu süreçte Göbeklitepe’nin ilk inanç merkezi olduğu vurgulanır. Geçmişte yaşamış toplulukların yaşam koşullarının anlaşılmasında arkeolojinin rolü üzerinde durularak Anadolu’daki ilk

yerleşim yerlerinden Çayönü, Çatalhöyük ve Hacılar'da yaşamış insanların sosyal hayatlarına ilişkin yazılı ve görsel kaynaklar öğrenciler tarafından incelenir **(OB1, OB4,)**. Ayrıca dijital kaynaklar da kullanılabilir **(OB2)**. İlk yerleşim yerlerinin somut kültürel mirasın korunması açısından önemi vatanseverlik değeri bağlamında vurgulanır **(D19.3, OB5, E1.1, E3.8)**.

Yapılan incelemeler sonucunda öğrenciler Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerinde yaşayan insanların sosyal hayatlarını şekillendiren unsurlardan barınma, beslenme ve temel geçim faaliyetlerini belirleyerek ifade eder **(E3.6, OB1)**.

Öğrencilerden Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerdeki toplumların beslenme, barınma ve temel geçim faaliyetleriyle ilgili belirledikleri unsurları günümüz insanların hayatlarındaki aynı unsurlar ile benzer ve farklı özelliklerini ortaya koyarak karşılaştırmaları istenir. Elde edilen veriler karşılaştırma tablosuna işlenir **(E3.2, OB7)**.

Anadolu'da kurulan ilk yerleşmelerde yaşayan toplumların beslenme, barınma ve temel geçim faaliyetlerini dönemin imkân ve koşulları içerisinde öğrencilerden açıklamaları istenir.

Anadolu'daki ilk yerleşmelerde yaşayan toplumların sosyal hayatlarından beslenme, barınma ve temel geçim faaliyetlerini etkileyen unsurlara dair çıkarımlarda bulunmaları istenir **(SDB3.3)**.

Öğrencilerin Anadolu'daki yerleşim yerlerinden birinde tarihin ilgili döneminde yaşadıklarını hayal etmeleri ve konuşma halkası tekniği ile bu dönemdeki sosyal hayatlarına ilişkin görüşlerini sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır. Öğrencilerden performans görevi olarak o dönemde yaşamış olan insanlara ve yaşantılarına ilişkin görüşlerini yazılı veya görsel olarak ifade etmeleri istenir **(SDB2.1, OB1, OB4, OB5, E2.1, E3.2, E3.3)**. Öğrencilerin hazırlayacağı yazılı veya görsel ürünlerin değerlendirilmesinde bütüncül dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği kullanılabilir.

SB.5.3.3

Verilen yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden Mezopotamya ve Anadolu medeniyetleri incelenir **(OB1, OB4)**. Ayrıca dijital kaynaklardan ve sanal müze uygulamalarından da yararlanılabilir **(OB2)**. Öğrencilerden incelenen kaynaklardan yola çıkarak Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinden Sümer, Babil, Asur, Hitit, Lidya ve İyonların ortak mirasa katkılarını belirlemeleri istenir **(E3.6, E3.10, E3.2)**. Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılar bağlamında, ülke varlıklarına sahip çıkmanın ve geçmişe vefa göstermenin önemi açıklanarak vatanseverlik ve sevgi değerlerine vurgu yapılır **(D19.3, D15.2)**. Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılar, verilen tablodaki ilgili medeniyetin olduğu bölüme yazılır. Bu süreçte "Nesi var?" tekniğinden yararlanılabilir.

Doldurulan tablodan hareketle, Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkılarının bilim, kültür, ekonomi ve hukuk başlıkları altındaki benzerlikleri ve farklılıkları "beyin eseri tekniği"nden yararlanılarak çalışma yaprağı üzerinde listelenir **(OB1, SDB3.3, E2.2, E3.7)**. Ortaya konulan fikirlerdeki benzerlik ve farklılıklar öğrenciler tarafından değerlendirilir. Öğrencilerin bu medeniyetlerin ortak mirasa yaptığı katkılar üzerinden medeniyetlerin birbirlerinden etkilenecek geliştiği ve yayıldığına, Mezopotamya ve Anadolu coğrafyalarının medeniyetlerin beşiği olduğuna ilişkin çıkarım yapmaları sağlanır. Süreç gözlem formu veya kontrol listesi teknikleri ile takip edilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerine ait ören yeri, müze ve sanal müze gezile-ri yaparak elde ettikleri bilgi ve deneyimlerini sınıfta paylaşımları istenebilir.

Öğrencilerden "UNESCO Kültür Mirası Listesi"nde bulunan tarihî alanlara ilişkin "Anadolu Kültür Yolu Haritası" hazırlamaları istenebilir. Bu harita ile kronolojik bir yolculuk yapılarak her durak için küçük canlandırma, şiir yazma, gibi bir eser hazırlanabilir. Her durakta farklı bir yaratıcı çalışma da yapılabilir. Haritalar tasarlandıktan sonra kronolojik sıralama ile ve-rilen bilgilerden bir "zaman çizelgesi" oluşturulabilir.

Öğrenciler tarafından ilk yerleşim yerlerinin yapı tiplerinden hareketle dönem mimarisine yönelik bir yapı modeli tasarlanabilir.

Ortak mirasın korunmasının önemine ilişkin kamu spotu çekilebilir.

Destekleme Öğrencilerden ortak kültürel mirasın korunmasının önemine dair duygu ve düşüncelerini yansıtan bir metin oluşturmaları istenebilir.

Anadolu'daki ilk yerleşim yerlerinden birinde yaşadığı hayal edilen bir ailenin hayatını yan-sıtacak bir resim çizmeleri istenebilir.

Mezopotamya ve Anadolu medeniyetlerinin ortak mirasa katkı sağlayan özellikleriyle ilgili kart eşleştirme oyunları oynanabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF

4. ÖĞRENME ALANI: YAŞAYAN DEMOKRASİMİZ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin demokrasi ve cumhuriyetin temel niteliklerine, demokrasi ve cumhuriyet kavramı arasındaki ilişkiye, etkin bir vatandaşın özelliklerine, temel hak ve sorumlulukların önemine, toplumsal hayatta karşılaşılabilecek sorunların çözümü için başvurulabilecek kurumlara ilişkin bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 23

**ALAN
BECERİLERİ** SBAB5. Sosyal Katılım (KB2.8. Sorgulama)(SB.5.4.3)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.4. Çözümleme (SB.5.4.1)
KB2.10. Çıkarım Yapma (SB.5.4.2)
KB2.6. Bilgi Toplama (SB.5.4.4)

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık, E2.5. Oyunseverlik, E3.10. Eleştirel Bakma, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme Becerisi), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D1. Adalet, D5. Duyarlılık, D16. Sorumluluk, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB6. Vatandaşlık Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Görsel Sanatlar, Türkçe

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SB.5.4.1. Demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme

- a) Demokrasi ve cumhuriyet kavramlarının niteliklerini belirler.
- b) Demokrasi ve cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiyi belirler.

SB.5.4.2. Toplum düzenine etkisi bakımından etkin vatandaş olmanın önemine yönelik çıkarımda bulunabilme

- a) Etkin vatandaş olmanın önemine ilişkin varsayımda bulunur.
- b) Etkin vatandaşın sahip olması gereken özellikleri listeler.
- c) Etkin olan ve olmayan vatandaş özelliklerini karşılaştırır.
- ç) Etkin vatandaş davranışlarının toplum düzenine etkisine yönelik tahminlerde bulunur.
- d) Etkin vatandaş olmanın önemini toplum düzeni açısından değerlendirir.

SB.5.4.3. Temel insan hak ve sorumluluklarının önemini sorgulayabilme

- a) Temel insan hak ve sorumluluklarının önemine yönelik merak ettiği konuları tanımlar.
- b) Toplumsal hayatta insan hak ve sorumluluklarının önemine yönelik 5N1K tekniği kullanılarak sorular sorar.
- c) Temel insan hak ve sorumluluklarının önemine ilişkin bilgi toplar.
- ç) Temel insan hak ve sorumluluklarının önemine ilişkin topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.

SB.5.4.4. Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabilme

- a) Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında bilgi toplayabileceği kaynakları belirler.
- b) Belirlediği kaynaklardan ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkındaki bilgileri bulur.
- c) Belirlediği kaynaklardan ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında ulaştığı bilgileri doğrular.
- ç) Belirlediği kaynaklardan ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek kurumlar hakkında ulaştığı bilgileri kaydeder.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Demokrasi ve Cumhuriyet Kavramının Temel Nitelikleri

Etkin Vatandaşın Özellikleri ve Önemi

Temel Haklar, Sorumluluklar ve Önemi

İhtiyaç Durumunda veya Sorunların Çözümünde Başvurulabilecek Kurumlar

Anahtar Kavramlar

cumhuriyet, demokrasi, etkin vatandaşlık, milli egemenlik, katılım, çoğulculuk, hukukun üstünlüğü

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları; gözlem formu, kontrol listesi, derecelendirme ölçeği, bütüncül dereceli puanlama anahtarı, çalışma yaprağı ve performans görevi kullanılarak değerlendirilebilir. Bunlara ek olarak Frayer Modeli, kelime ilişkilendirme testi, doğru-yanlış testleri ve tanılayıcı dallanmış ağaç tekniklerine başvurulabilir.

Performans görevi: Yakın çevredeki ihtiyaçlar veya sorunlar, başvurulabilecek kurum ve kuruluşlar, başvuru yolları ile ilgili tablo veya listeler oluşturma, bu tabloları bilgi kartları, afiş ve postere dönüştürme görevidir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin demokrasi, cumhuriyet, vatandaş, vatandaşlık kavramı ile temel hak ve özgürlükler hakkında ön bilgiye sahip oldukları, cumhuriyetin getirdiği değişimlerin hayatımıza katkıları, okulda karar alma ve demokratik katılım süreçleri hakkında temel bilgiye sahip oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden demokrasi, cumhuriyet, vatandaşlık, temel hak ve özgürlükler kavramları ile ilişkili kelimeler bulmaları istenerek kelime bulutları yapılır ve panoya asılır.

Öğrencilere "etkin vatandaş" denilince ne anladıkları sorulur.

Öğrencilere, temel hak ve sorumluluklarla ilgili açık uçlu sorular sorulur.

Öğrencilerden çevresinde yaşadıkları sorunlara yönelik örnekler vermeleri istenir ve öğrencilere bu sorunların çözümü için neler yapabilecekleri sorulur.

Köprü Kurma Öğrencilere evde, okulda, yaşadıkları ilde demokratik hayat ile ilgili açık uçlu sorular sorulur. Ailesinde ve okulda yer aldığı demokratik katılım süreçlerine örnekler vermeleri sağlanır.

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda yapılan etkinliklere örnekler verilir.

Günlük hayatta karşılaşabileceği örnek olaylar verilerek etkin vatandaşın bu olaylar karşısında nasıl davranması gerektiği sorulur.

Salgın döneminde hangi sorumluluklarını yerine getirdikleri/getiremedikleri ve hangi haklarını kullandıkları/kullanamadıkları yönünde geçmiş yaşantılar paylaşılır.

Bireylerin evde, okulda, yaşadıkları ilde üzerine düşen sorumluluklarından hareketle sorumluluklar yerine getirilmediğinde ortaya çıkabilecek sorunlar hakkında tahminler yürütmeleri sağlanır.

Sınıfta, okulda, mahallede, yolda yürürken, seyahat ederken, tatil yaparken vb. gözlemlenen ya da yaşanan bir sorun karşısında kime veya hangi kuruma başvurulabileceği hakkında sorular sorulur. Sorunun çözümünde takip edilecek yollar ve yapılması gereken işlemlere dair akış çizelgeleri oluşturulur.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları **SB.5.4.1**

Öğrencilerin evde, okulda, yaşadığı şehirde demokrasi ile ilişkilendirilebilecek davranış ve uygulamalar hakkında konuyla ilgili gözlemler yapmaları, elde ettikleri verileri düzenleyerek sonuçları sınıfta paylaşmaları sağlanır (**OB1, E1.1**). Sınıf başkanı seçimi, yerel seçimler, dilekçe gibi demokrasinin günlük hayata yansımalarına dair örnekler verilir, öğrencilerin de örnekler vermeleri teşvik edilir. Bu süreçte insanların hak ve özgürlüklerini bilmesinin ve korumasının önemi üzerinden adalet ile ilgili açıklamalar yapılır (**D1.1**). Öğrencilerin demokrasinin temel niteliklerinden özgürlük, eşitlik, seçme ve seçilme hakkı, millî egemenlik, katılım, çoğulculuk ve hukukun üstünlüğünü fark etmelerini sağlamak üzere yazılı ve görsel kaynaklar incelenir (**OB1, OB4**). Ayrıca dijital kaynaklar da incelenebilir (**OB2**). Verilen örnekler, kaynakların incelenmesi ve yapılan gözlemlerden hareketle öğrencilerden demokrasinin niteliklerini belirlemeleri, yazılı ve sözlü olarak ifade etmeleri istenir (**SDB2.1**). Öğrencilerin cumhuriyet ile ilgili verilen görselleri inceleyerek (**OB4**) cumhuriyetin özellikleri hakkında tahminlerde bulunmaları sağlanır. Öğretmen tarafından yapılan açıklama ve verilen örneklerden hareketle öğrencilerin cumhuriyet kavramının niteliklerini belirleyerek örneklendirmeleri sağlanır. Cumhuriyeti korumak ve sürdürmek üzere millî bilinç sahibi olmanın önemi açıklanarak vatanseverlik değeri üzerinde durulur (**D19.1**). Frayer modeli kullanılarak öğrencilerden cumhuriyet kavramının tanımı, özellikleri, örnekler ve örnek olmayan durumlara ilişkin bilgileri beş bölüme ayrılmış kâğıt üzerinde düzenlemeleri ve arkadaşları ile paylaşmaları istenir.

Cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının yazılı olduğu kartlar öğrencilere sırasıyla dağıtılarak kelime ilişkilendirme testi uygulanır. Kartlara yazılan sözcükler “cumhuriyet ile ilgili olanlar” ve “demokrasi ile ilgili olanlar” şeklinde sınıflandırılır. Yapılan sınıflandırmadan hareketle öğrencilerden cumhuriyet ve demokrasi kavramları arasındaki ilişkiyi gösteren yazılı veya görsel bir ürün tasarımları istenir (E3.3).

SB.5.4.2

Vatandaş kavramı açıklanarak vatandaşlık okuryazarlık becerisi üzerinde durulur (OB6). Öğrencilerden etkin vatandaş olmanın toplumsal hayattaki önemine ilişkin varsayımlarda bulunmaları ve düşüncelerini sözlü olarak ifade etmeleri sağlanır.

Verilen yazılı ve görsel kaynaklardan etkin vatandaşlık kavram ve özellikleri incelenir (OB1,OB4), dijital kaynaklardan da faydalanılabilir (OB2). Öğrencilerden verilen kaynakları inceleyerek etkin vatandaşın özelliklerine ilişkin bilgileri listelemeleri istenir (E2.2).

Etkin olan ve olmayan vatandaş davranışlarını karşılaştırmaları, konuya ilişkin görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ifade etmeleri sağlanır. Toplumsal sorunlara ilişkin örnek durum kartları verilerek bu durumda etkin olan ve olmayan vatandaş olarak nitelendirilebilecek bireylerin neler yapabilecekleri ile ilgili “Siz olsaydınız ne yapardınız?” eğitsel oyunu oynanır (E2.5). Öğrencilerin özgün fikirler öne sürmesi teşvik edilir (E3.11). Oyun sonunda vatandaşların sorumluluk değerine sahip olması ve topluma karşı görevlerini yerine getirmesinin toplumsal düzeni sürdürmek açısından önemi tartışılır (D16.2, SDB2.3, OB6). Eğitsel oyun süreci gözlem formu, derecelendirme ölçeği veya kontrol listesi kullanılarak değerlendirilebilir.

Günlük hayatta karşılaşılan durumlardan hareketle etkin vatandaş davranışlarının toplum düzenine etkisine yönelik tahminlerde bulunmaları istenir. Öğrencilerin tahminleri sınıf tahtasına listelenir.

Tahminler sınıfça tartışılarak etkin vatandaş olmanın önemi toplumsal düzen açısından değerlendirilir (SDB2.1). Bu süreç kısa cevaplı veya açık uçlu sorularla oluşturulmuş çalışma yapırları ile değerlendirilebilir.

SB.5.4.3

Temel insan hak ve sorumlulukları ile ilgili örnek olaylar ve görseller öğrenciler tarafından incelenir, yaptıkları incelemeden hareketle, temel insan hak ve sorumluluklarının önemine ilişkin merak ettikleri konuları tanımlamaları istenir (E1.1).

Öğrencilerden tanımladıkları konulardan hareketle 5N1K tekniğini kullanarak temel insan hak ve sorumluluklarının önemine (OB6) yönelik sorular hazırlamaları istenir.

Belirlenen sorulardan yola çıkarak temel insan hak ve sorumluluklarının önemine ilişkin verilen yazılı ve görsel kaynaklardan bilgi toplamaları sağlanır (OB1, OB4, SDB2.2). Dijital kaynaklardan da faydalanılır. Her insanın temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu ve hak ve özgürlüklerden yararlanırken diğer insanların haklarının gözetilmesi gerektiği de adalet değeri kapsamında vurgulanır (D1.1).

Kaynaklardan toplanan bilgiler öğrenciler tarafından sınıfa sunulur. Sunumlar sırasında verilen bilgilerin grup tartışması ve öğretmen geri bildirimleri ile doğrulanması sağlanır. Öğrencilerin topladıkları bilgilere dayanarak temel insan hak ve sorumluluklarının önemine yönelik çıkarım yapmaları sağlanır. İstasyon tekniği kullanılarak yapılan çıkarımların yazılı ve görsel olarak sunulması sağlanır (SDB2.2). Bu süreç kontrol listesi veya gözlem formu ile değerlendirilebilir.

SB.5.4.4

Beyin fırtınası tekniği kullanılarak öğrencilerden muhtarlık, belediye, kaymakamlık veya STK ile iş birliği yapılarak giderilebilecek (okul bahçesinde ve okul yolunda güvenlik için konulması gereken tabelalar, kasisler, mahallenin güzelleştirilmesi ve temizliği, ihtiyaç sahiplerine yardım etme, sähipsiz hayvanlar ile ilgili beslenme, barınma ve güvenlik önlemleri vb.) ihtiyaç veya sorunları belirlemeleri istenir ve bu ihtiyaç ve sorunlar listelenir. Öğrencilerden listedeki sorun

veya ihtiyaçlardan birini seçmeleri istenir. Belirlenen sorunların giderilmesinde toplumsal dayanışma ile bireysel davranış ve tutumların önemli olduğu vurgulanarak yardımseverlik (D20.2) ve duyarlılık (D5.2) değerleri üzerinde durulur. Seçilen ihtiyacın giderilmesi veya sorunun çözüm yolları hakkında bilgi toplaması için başvurabilecekleri yazılı, görsel veya dijital kaynakları belirlemeleri istenir (SDB1.2, OB1, OB2, OB4).

İhtiyacın/sorunun çözümü için başvurulabilecek kurum ve kuruluşlar, başvuru ve çözüm yolları ile ilgili bilgi toplamak üzere belirlenen kaynaklar ve örnek dilekçeler incelenir. Yakın çevrelerinden başlayarak toplumsal sorunların çözümünde üstelenebilecekleri bireysel sorumluluklar (E2.2) hakkında görüşler alınarak sorumluluk değeri açıklanır (D16.2). Öğrencilere seçtikleri sorunun çözümü için ilgili kuruma dilekçe yazmaları konusunda rehberlik edilir.

Toplumsal sorunlara ve çözüm yollarına ilişkin kaynaklardan elde edilen bilgiler büyük grup tartışması tekniği uygulanarak güncellik ve bilimsellik açısından değerlendirilir (OB6, E3.10, SDB2.1).

Tartışma sonuçlarından hareketle ihtiyaçlar veya sorunlar, başvurulabilecek kurum ve kuruluşlar, başvuru yolları ile ilgili tablo veya listeler oluşturulur. Bu tabloların performans görevi olarak bilgi kartları, afiş veya postere dönüştürülerek sergilenmesi sağlanır (E3.3). Oluşturulan ürünler bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Evde, okulda, ülkede demokrasiye yönelik yaratıcı drama etkinlikleri yapılabilir. Cumhuriyet konulu şiir dinletisi düzenlenebilir. Cumhuriyet konulu resim, fotoğraf, afiş ve posterler hazırlanarak sergilenebilir.

Öğrencilerden dijital uygulamalar kullanarak cumhuriyetin temel niteliklerinden biriyle ilgili bir ağ günlüğü yazısı hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan çalışmalar dijital uygulamalar aracılığıyla paylaşılarak bütün sınıfın katkıda bulunacağı hâle getirilebilir. Teknolojik imkânların yetersizliği durumunda bu etkinlik gazete köşe yazısı yazma, manşet haber oluşturma, ders notu veya konuşma metni şeklinde yazma ve paylaşma etkinliğine dönüştürülebilir.

Aktif, pasif, duyarlı ve duyarsız vatandaş ile ilgili rol kartları, ben kimim, nesi var gibi eğitsel oyunlar oynanabilir. Dilek ve şikâyet kutusu tasarımları yapılabilir, oluşturulan kutular okulun belirli yerlerine konulabilir.

Temel hak ve özgürlükler ile ilgili serbest kürsü etkinliği yapılabilir. Bu etkinlikte öğrenciler kendi seçtikleri bir hak veya sorumluluk ile ilgili yaptıkları araştırma sonuçlarını akranları ile paylaşır.

Öğrencilerden düşünce ve ifade özgürlüğü, özel hayatın gizliliği, seçme ve seçilme hakkı, eğitim ve öğretim hakkı gibi toplumsal hayattaki haklarla ilgili kartlar oluşturmaları istenebilir. Kartlar kullanılarak oyunlar oynanabilir, doğaçlamalar yapılabilir. Bir ihtiyaç hâlinde veya sorun karşısında başvuru yapılabilecek bir kurumun tanıtım broşürü tasarımı yapılabilir, reklam filmi senaryosu yazmaları istenebilir.

Destekleme

Demokrasi ve cumhuriyet kavramları ile ilgili görseller kullanılarak akran desteği ile kolaj çalışması yapılabilir.

Etkin vatandaşın devlete ve topluma karşı sorumlulukları ile ilgili görsel okuma ve eşleştirme etkinliklerinin yer aldığı çalışma yaprakları kullanılabilir.

Temel hak ve sorumlulukların önemine ilişkin hikâyeler anlatılabilir, canlandırılabilir.

İhtiyaç hâlinde veya sorunlar karşısında başvuru yapabileceği kurumlar hakkında hazırlanmış kart oyunları oynanabilir. Başvuru yapılabilecek kurumların genel ağ siteleri incelenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF

5. ÖĞRENME ALANI: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ

Bu öğrenme alanında öğrencilerin kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkilerine, bütçe planlamanın önemine, yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetlere ilişkin bilgi ve beceriler kazanmaları amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 18

ALAN

BECERİLERİ SBAB6. Girişimcilik (SBAB6.2. Kaynakları Yönetme)(SB.5.5.2)

KAVRAMSAL

BECERİLER KB2.14. Yorumlama (SB.5.5.1)

KB2.3. Özetleme (SB.5.5.3)

EĞİLİMLER

E1.4. Kendine İnanma (Öz Yeterlilik), E2.2. Sorumluluk, E3.3. Yaratıcılık

E3.11. Özgün Düşünme

PROGRAMLAR ARASI**BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB1.2. Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme Becerisi), SDB2.1. İletişim, SDB2.2. İş Birliği

Değerler

D17. Tasarruf, D19. Vatanseverlik

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB3. Finansal Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık, OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI**İLİŞKİLER**

Görsel Sanatlar, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Türkçe, Matematik

BECERİLER ARASI**İLİŞKİLER**

-

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

- SB.5.5.1. Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yorumlayabilme**
- a) Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini farklı kaynaklar üzerinden inceler.
 - b) Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini yazılı, görsel veya dijital ürünlere dönüştürür.
 - c) Kaynakları verimli kullanmanın doğa ve insanlar üzerindeki etkisini ifade eder.
- SB.5.5.2. İhtiyaç ve isteklerini karşılamak için gerekli bütçeyi planlayabilme**
- a) İhtiyaç ve isteklerini karşılamaya yönelik bütçe için gerekli olan kaynakları belirler.
 - b) İhtiyaç ve isteklerini karşılamaya yönelik bütçe için gerekli olan kaynakları temin etme ve etkin kullanmaya ilişkin bir taslak oluşturur.
- SB.5.5.3. Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri özetleyebilme**
- a) Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri çözümler.
 - b) Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri alanlarına göre sınıflandırır.
 - c) Yaşadığı ildeki ekonomik faaliyetleri yorumlar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Kaynakların Verimli Kullanımı
Bütçe Oluşturma
Yaşadığımız İldeki Ekonomik Faaliyetler

Anahtar Kavramlar

bütçe, gelir, gider, ekonomik faaliyet, sürdürülebilirlik, tasarruf

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi için gözlem formu, anekdot kaydı, kontrol listesi, bütüncül dereceli puanlama anahtarı, derecelendirme ölçeği, öz değerlendirme formu, sınıflama tablosu, kavram ağı ve performans görevi kullanılabilir.

Performans Görevi: Kaynakların verimli, israf edilmeden kullanımının doğa ve insan üzerine etkisine yönelik hikaye, şiir yazma; haber, slogan veya resim hazırlama görevidir.

Performans Görevi: Öğrencilerin belirledikleri kaynaklardan elde ettikleri geliri kullanarak öncelikli olarak ihtiyaçları doğrultusunda israftan uzak durarak kendilerine ait bir bütçe planlamaları görevidir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin doğal kaynakların neler olduğu, ihtiyaç ve istekler arasındaki farklılıkları bildiği ve yaşadığı çevredeki ekonomik faaliyetlerin neler olduğu hakkında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerden doğal kaynakların neler olduğu ve bunların kullanım alanlarına dair örnekler vermeleri istenir.

İstek ve ihtiyaçlar arasındaki farklılıklara ilişkin eşleştirme etkinlikleri veya kelime bulutları yapılır.

Öğrencilerden ekonomik faaliyetlere ilişkin çevrelerinden örnekler vermeleri istenir.

Köprü Kurma Öğrencilerden yakın çevrelerindeki doğal kaynakların kullanımının doğa ve insanlar üzerindeki etkilerine örnekler vermeleri istenir. Atıkların değerlendirilmesi ve geri dönüşümü için çevrelerinde yapılan faaliyetlere örnekler vermeleri istenir. Öğrencilere günlük yaşamlarında atıkların geri dönüşümü için neler yaptıkları sorulur.

Öğrencilerin harçlıklarından oluşan bireysel bütçe planlarını akranları ile paylaşmaları istenir. Tasarruf yapmayı temele alan iyi hazırlanmış bir bütçe planının ekonomik hayata olumlu etkileri hakkında görüşleri alınır.

Öğrencilerden yaşadıkları illerdeki ekonomik faaliyetlere örnek vermeleri istenir. Ailede, yakın çevrede bulunan kişilerin çalıştığı mesleklerle ve bunların hangi ekonomik faaliyetlerle ilişkili olduğuna yönelik sorular sorulur.

Öğrenme-Öğretme

Uygulamaları SB.5.5.1

Öğrencilerden evde, okulda, çevrede yapmış oldukları gözlemler ve deneyimlerinden yola çıkarak toprak, su, orman ve maden kaynaklarının insanlar tarafından nasıl kullanıldığına ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenir. Kaynakların verimli ve verimsiz kullanıldığı durumların doğa ve insan üzerindeki etkilerine dair büyük grup tartışması yapmaları sağlanır. Bu süreçte öğrencilerin birbirlerini etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır (**SDB2.1**). Öğrencilere kaynakların doğa ve insanlar için önemine yönelik sorular sorularak sahip olduklarımızın değerini tasarruf değeri bağlamında anlamaları sağlanır (**D17.3**). Tartışma süreci öğretmen gözlem formu, anekdot kaydı, kontrol listesi gibi tekniklerle değerlendirilebilir. Öğrencilerin kaynakların kullanımının doğa ve insanlar üzerine etkilerini gösteren yazılı ve görsel kaynakları incelemeleri sağlanır (**OB1, OB4**). Bu süreçte ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (**OB2**). İncelemeler sırasında ülkemizde uygulanan kaynakların verimli kullanımı ve geri dönüşümü ile ilgili Sıfır Atık projesine değinilir. Sıfır Atık projesinin uygulanmasında kullanılan 5D yaklaşımının temel aşamalarından da söz edilebilir.

Öğrencilerden gruplara ayrılarak kaynakların verimli, israf edilmeden kullanımının doğa ve insan üzerine etkisine yönelik ürünler ortaya koymaları istenir (**E2.2**). Gruplardan takım çalışması yaparak performans görevi kapsamında hikâye, şiir, haber, slogan veya resim hazırlamaları istenir (**SDB2.2, E3.11, E3.3, OB4**). Ürünler hazırlanırken Sıfır Atık projesi 5D yaklaşımı aşamalarından yararlanılabilir.

Hazırlanan ürünlerden yararlanarak kaynakların verimli kullanımının doğa ve insanlar üzerindeki etkisi sözlü veya yazılı olarak sunulur. Vatanseverlik değeri vurgulanarak öğrencilerin kaynaklara sahip çıkmanın (**D19.3**), kaynakları bilinçli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanmanın önemini fark etmeleri sağlanır (**OB8**). Ürün değerlendirme sürecinde bütüncül dereceli puanlama anahtarından yararlanılır. Öğrencilerin diğer arkadaşları tarafından oluşturulan farklı ürünleri değerlendirme sürecinde ise akran değerlendirme formlarına başvurulabilir.

SB.5.5.2

Bütçe örnekleri üzerinden öğrenciler bütçeyi oluşturan unsurları belirler ve listeler (**OB1**). Bu süreçte ayrıca dijital kaynaklardan da yararlanılabilir (**OB2**). Öğrencilerin bütçede bulunan gelir ve gider kalemlerini, bunlar arasındaki dengenin, tasarrufun kişi ve aile için önemini fark etmeleri sağlanır (**OB3**). Tasarruf değerinden bahsedilerek öğrencilerin bütçe planlamasının önemini ve bütçeye göre hareket edilmediği durumlarda yaşanabilecek sorunları belirlemeleri sağlanır (**D17.1**). Öğrencilerden yaptıkları incelemelerden hareketle kendi bütçelerini oluşturabilecekleri gelir kaynaklarını belirlemeleri istenir. Bu kaynaklar günlük harçlıklar, bayram harçlıkları, kumbaralarında bulunan paralar olabilir.

Belirledikleri kaynaklardan elde ettikleri geliri kullanarak öncelikli olarak ihtiyaçları doğrultusunda israftan uzak durarak kendilerine ait bir bütçe planlamaları istenir (**D17.2, SDB1.2, E3.11, E3.3**). Performans görevi kapsamında hazırlanan bu bütçe planları bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir. Yapılan bütçe planları bir hafta uygulanıktan sonra öğrencilerden bütçe planı öncesi ve sonrası harcamalarında oluşan değişik-

likleri bir rapor veya tablo şeklinde hazırlamaları istenir. Öğrencilerin bütçe planlamanın ve kaynaklarını bütçeye göre kullanmanın önemine yönelik bilinç kazanmaları sağlanır (D17.1). Öğrenci ürünleri öz değerlendirme formları kullanılarak değerlendirilebilir (SDB1.2).

SB.5.5.3

Öğrencilerden günlük hayatlarında karşılaştıkları ekonomik faaliyetlerle ilgili örnekler vermeleri, yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden ekonomik faaliyet sektörlerini incelemeleri istenir (OB1, OB4). Öğrenciler ekonomik faaliyetleri incelerken dijital kaynaklardan da yararlanabilir (OB2). Öğrencilerin valilik, kaymakamlık, il tarım ve orman müdürlükleri gibi resmî kurumlara ait genel ağ adreslerini kullanarak yaşadıkları ildeki ekonomik faaliyetleri belirlemeleri sağlanır (OB2).

Edinilen bilgilerden yararlanarak öğrencilerden yaşadıkları ildeki ekonomik faaliyetleri sınıflama tablosu veya kavram ağı kullanarak sınıflandırmaları istenir (E3.11, E3.3, OB1).

Yapılan sınıflama veya tablolardan hareketle öğrencilerin yaşadıkları ildeki ekonomik faaliyetleri sözlü veya yazılı olarak sunmaları sağlanır. Ekonomik faaliyetlerin sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesinin yaşadıkları il ve ülkemiz ekonomisi açısından önemini açıklamaları istenir (OB8). Yapılan sözlü açıklamalar sırasında öğrencilerin birbirlerini etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini açıklamaları sağlanır (SDB2.1). Öğrencilere ülkemiz için önemli olan ekonomik faaliyetleri tanıma ve bu faaliyetleri koruma bilinci vatanseverlik değeri kapsamında kazandırılır (D19.3). Sözlü veya yazılı sunumlar kontrol listesi veya derecelendirme ölçekleri ile değerlendirilebilir.

FARKLIlaştırma

Zenginleştirme Aile üyeleri veya okul içinde diğer öğrencilerle kaynakların etkili kullanımına yönelik röportaj çalışması yapılır. Yapılan röportajlar haber şeklinde derlenerek okul panosunda paylaşılabilir.

Öğrencilerden bireysel olarak hazırladıkları bütçe planlarından yola çıkarak ailelerinin bir aylık bütçe planlamasını yapmaları istenebilir.

Öğrencilerden yakın çevrelerindeki kaynaklardan hareketle yaşadıkları yerin ve ülke ekonomisinin kalkınmasına yönelik bir proje önerisinde bulunmaları sağlanabilir.

Destekleme Öğrencilerden kaynakların etkili ve verimli kullanmanın önemine ilişkin zihin haritaları hazırlamaları istenebilir.

Öğretmen yardımı ile öğrencilerin aile bütçesinde bulunması gereken unsurlarla ilgili zihin haritası yapmaları sağlanabilir.

Öğrencilere yaşadıkları çevredeki kaynaklar ve ekonomik faaliyetlerle ilgili eşleştirme etkinlikleri yapılabilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

5. SINIF

6. ÖĞRENME ALANI: TEKNOLOJİ ve SOSYAL BİLİMLER

Bu öğrenme alanında öğrencilere teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemi ile buluşlar ve teknolojik ürünlerin toplum hayatına etkilerine ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 6

**ALAN
BECERİLERİ**

SBAB2. Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma (SBAB2.6. Kanıta Dayalı Ürün Oluşturma ve Paylaşma)(SB.5.6.2)

**KAVRAMSAL
BECERİLER**

KB2.18. Tartışma (SB.5.6.1)

EĞİLİMLER

E3.3. Yaratıcılık, E3.4. Gerçeği Arama, E3.5. Açık Fikirlilik, E3.11. Özgün Düşünme

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri**

SDB2.1. İletişim, SDB3.3 Sorumlu Karar Verme Becerisi

Değerler

D8. Mahremiyet, D11. Özgürlük, D17. Tasarruf

Okuryazarlık Becerileri

OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık, OB4. Görsel Okuryazarlık

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER**

Bilişim Teknolojileri ve Yazılım, Fen Bilimleri

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER**

-

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

SB.5.6.1.Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini tartışabilme

- Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri hakkında gerekçeler sunar.*
- Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkileri üzerindeki tartışmalarda tutarsızlıkları tespit eder.*
- Teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerine yönelik görüşleri çürütür veya kabul eder.*

SB.5.6.2. Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin ürün oluşturabilme

- Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin kanıtlara dayalı çıkarımda bulunur.*
- Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin kendi çıkarımlarına dayalı ürün oluşturur.*
- Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımının önemine ilişkin oluşturulan ürünleri paylaşır.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Teknolojik Gelişmelerin Toplum Hayatına Etkileri
Teknolojik Ürünlerin Bilinçli Kullanımı

Anahtar Kavramlar

dijital ayak izi, genel ağ, e-ticaret, teknoloji

ÖĞRENME KANITLARI (Ölçme ve Değerlendirme)

Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktıları; kısa veya uzun cevaplı maddeler içeren çalışma yaprakları, bütüncül dereceli puanlama anahtarı ve performans görevi kullanılarak değerlendirilebilir.

Performans görevi: Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına yönelik olarak estetik unsurlarla zenginleştirilmiş ürünler (kısa film, kamu spotu, afiş, karikatür, hikâye, şiir, şarkı, diyalog, kullanım kılavuzu) hazırlamaya yönelik görevlerdir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin teknolojik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatına etkileri, dijital ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kuralları, bilinçli kullanımın ne olduğu temel hak ve hürriyetler konularında temel düzeyde bilgi sahibi oldukları kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Öğrencilerin teknolojik ve bilimsel gelişmelerin insan hayatına etkileri, dijital ortamı kullanırken uyulması gereken güvenlik kuralları, bilinçli kullanımı ve temel hak ve hürriyetler konularındaki bilgi düzeylerini belirlemek için açık uçlu sorular kullanılır.

Köprü Kurma

Öğrencilere hangi teknolojik araçlara sahip oldukları ve bunları günlük hayatlarında hangi sıklık ve amaçla kullandıkları sorulur. Öğrencilerden teknolojik ürünlerin kullanımı sırasında karşılaştıkları problemlere örnek vermeleri istenir.

Teknolojinin bilinçli kullanımına yönelik haberler veya durumlar incelenir. Bu ders boyunca öğrenilen bilgilerin gerek sınıfta gerekse sınıf dışında teknolojiyi daha bilinçli kullanmaya yardımcı olacağı ve günlük hayatı kolaylaştırabileceği vurgusu yapılır.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

SB.5.6.1

Verilen yazılı ve görsel kaynaklar üzerinden; teknolojik gelişmelerin kültür, ekonomi, eğitim, sağlık, iletişim ve ulaşım açısından toplum hayatına etkileri incelenir **(OB1, OB4)**. Bu süreçte dijital kaynaklara da başvurulabilir **(OB2)**. Tartışma yöntemi aracılığıyla öğrencilerden inceledikleri kaynaklardan yola çıkarak teknolojik gelişmelerin toplum hayatına etkilerini gerekçeleriyle ortaya koymaları istenir **(SDB3.3)**.

Tartışma sürecinde ortaya çıkan farklı görüşler ve tutarsızlıklar öğrenciler tarafından tespit edilip tahtaya listelenir.

Tespit edilen farklı görüş ve tutarsızlıklara ilişkin sınıf değerlendirmesi yapılarak kabul edilen veya kabul edilmeyen görüşler gerekçeleriyle kişisel haklara saygı ve özgürlük çerçevesinde **(D11.3)** yazılı ya da sözlü olarak öğrenciler tarafından ifade edilir **(E3.3, E3.4, E3.5, SDB3.3)**. Sürecin değerlendirilmesi amacıyla kısa veya uzun cevaplı maddeler içeren çalışma yapıları kullanılabilir.

SB.5.6.2

Öğrencilere teknolojik ürünlerin (bilgisayar, televizyon, cep telefonu, tablet, bulaşık makinesi, ampul vb.) kullanımına yönelik olumlu ve olumsuz örnekler içeren ve pedagojik açıdan uygun videolar, haberler veya diyaloglar sunulur. Verilen örnekler üzerinden öğrencilerden teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına ilişkin çıkarımda bulunmaları istenir **(OB1, OB4, OB2, D8.1)**. Bu kapsamda kişisel bilgilerin gizliliğini korumanın önemi vurgulanır **(D8.2)**.

Teknolojik ürünlerin kullanımında dikkat edilmesi gereken hususlar sorularak öğrencilerden gelen cevaplar tahtaya yazılır **(SDB2.1)**. Teknolojik ürünlerin bilinçli ve değerini bilerek kullanımı **(D17.1, D17.3)** konusunda farkındalık oluşturmaya yönelik videolar, kamu spotları veya proje örnekleri incelenir. Öğrenciler gruplara ayrılarak çalışma yaprağı yardımıyla bir teknolojik ürün belirler. Öğrencilerden bu ürünün hatalı kullanım örneklerini, bu durumun yol açtığı olumsuzlukları ve ürünün bilinçli kullanımında **(D17.1, D17.3)** dikkat edilmesi gereken hususları belirlemeleri istenir. Teknolojik ürünün bilinçli kullanımı hakkında farkındalık oluşturmak için tasarlayabilecekleri bir ürünü (kısa film, kamu spotu, afiş, karikatür, hikâye, şiir, şarkı veya kullanım kılavuzu) belirlemeleri istenir. Gruplar tarafından geliştirilen ürün fikirleri sınıfta sunulur. Bu fikirler ile ilgili öğretmen ve öğrenci dönütleri alınır. Geri bildirimler doğrultusunda son şekli verilen ürün fikirleri, performans görevi kapsamında estetik unsurlarla zenginleştirilmiş ürünlere (kısa film, kamu spotu, afiş, karikatür, hikâye, şiir, şarkı veya kullanım kılavuzu) dönüştürülür **(E3.11)**.

Öğrencilerin teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına ilişkin hazırladıkları ürünler sınıfta sunulur veya okul koridorundaki panolarda sergilenir. Öğrenci ürünleri bütüncül dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme

Öğrencilerden insanların hayatını kolaylaştıracak bir ürün tasarlayarak sınıfa sunmaları istenebilir.

Öğrencilerden teknolojik ürünleri bilinçli kullanmanın önemine yönelik araştırma yapımları ve bu araştırmayı sınıfta sözlü olarak sunmaları istenebilir.

Destekleme

Buluşlar ve teknolojik ürünlerin insan ve toplum hayatına etkileriyle ilgili öğrenme süreci görseller ve işitsel materyallerle desteklenebilir.

Teknolojik ürünlerin bilinçli kullanımına ilişkin pedagojik açıdan uygun olan animasyon, kısa film ve belgesel üzerinden incelenebilir.

ÖĞRETMEN YANSITMALARI

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

